

FOR 1996-07-02 nr 1447: Forskrift om settepoteter.

DATO: FOR-1996-07-02-1447
DEPARTEMENT: LMD (Landbruks- og matdepartementet)
AVD/DIR: Avd. for matpolitikk
PUBLISERT: Avd I 1997 1745 (Summarisk - fulltekst i basen)
IKRAFTTREDELSE: 1996-07-02
SIST-ENDRET: FOR-2004-01-09-138
ENDRER: FOR-1981-01-01, FOR-1983-12-01, FOR-1984-02-01, FOR-1985-10-23, FOR-1989-05-15-514
GJELDER FOR: Norge
HJEMMEL: LOV-2003-12-19-124-§33, LOV-2003-12-19-124-§36, FOR-2003-12-19-1790

INNHold

Forskrift om settepoteter.

Kap. I. Innledende bestemmelser

- § 1. Formål
- § 2. Anvendelsesområde
- § 3. Definisjoner og forklaringer
- § 4. Sortsliste
- § 5. Settepotetforretninger
- § 6. Betingelser for omsetning

Kap. II. Bestemmelser om avl

- § 7. Meristems skjæring - In vitro - Prebasis
- § 8. Basis og sertifisert...

Kap. III. Bestemmelser om kontroll

- § 9. Melding om sertifisert avl
- § 10. Kontroll
- § 11. Klassifisering

Kap. IV. Bestemmelser om prøvetaking og merkning

- § 12. Prøvetaking
- § 13. Merking

Kap. V. Importbestemmelser

- § 14. Import av settepoteter

Kap. VI. Alminnelige bestemmelser

- § 15. Kontrollmyndighet
- § 16. Dispensasjoner
- § 17. Straff
- § 18. Ikrafttreden

Vedlegg 1 - Kvalitetskrav

Del 1. Norske kvalitetskrav

Del 2. Kvalitetskrav ved eksport

Vedlegg 2 - Regler for sertifisert avl av settepoteter

Vedlegg 3 - Pakking og merking av settepoteter

Vedlegg 4 - Regler for prøvetaking

Vedlegg 5 - Regler for meristemskjæring, in vitro- og prebasisproduksjon

Vedlegg 6 - Krav til laboratorier som kan autoriseres for meristemskjæring og in vitro-formering av poteter til avlssystemet

Vedlegg 7 - Krav til autorisasjon av prebasissenter

Vedlegg 8 - Krav til forretninger som kan autoriseres for produksjon og omsetning av settepoteter

Forskrift om settepoteter.

Fastsatt av Landbruksdepartementet 2. juli 1996 med hjemmel i lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 33 første ledd, jf. § 36 andre ledd, jf. delegeringsvedtak av 19. desember 2003 nr. 1790. Endret 9 jan 2004 nr. 138 (bl.a hjemmel).

Kap. I. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Formålet med denne forskriften er å framskaffe sortsekte settepoteter med best mulig helse og kvalitet.

§ 2. Anvendelsesområde

Denne forskriften fastsetter vilkårene for produksjon, kontroll, klassifisering og omsetning av settepoteter.

§ 3. Definisjoner og forklaringer

I denne forskriften betyr:

- a. *Meristem*: Vekstpunkt pluss 1-2 bladanlegg skåret fra en plantes stengelspiss eller sideknopp.
- b. *Meristemplante*: Plante som er vokst opp fra et meristem på næringssubstrat.
- c. *Meristemstikling*: Stikling fra meristemplanter.
- d. *In vitro-formering*: Oppformering av meristemstiklinger på næringssubstrat.
- e. *Klon*: Planter eller knoller som stammer fra en enkelt plante eller fra ett meristem og som er dyrket som en atskilt enhet.
- f. *Avvikende type*: Plante med ekstremt mange stengler (Wildings), kjempevekst (Bolters) eller andre genetisk betingede avvik.
- g. *Utsæd*: Settepoteter som skal brukes til sertifisert produksjon av settepoteter.
- h. *Klasse*: Settepoteter inndelt etter definerte krav til oppformering og kvalitet. I denne forskriften er settepotetene inndelt i følgende klasser: Prebasis (P), Basis (B) og Sertifisert (C).
- i. *Generasjon*: Videre inndeling innen klasse basert på antall dyrkingsår i vedkommende klasse. Generasjonsbetegnelsen er i denne forskrift angitt som et tall bak klassebetegnelsen.
- j. *Prebasismateriale*: Settepotetmateriale som er oppformert fra meristem og produsert etter kravene til prebasis, og som i hovedsak er produsert med sikte på produksjon av basismateriale.

Prebasismateriale er:

P1 Knoller (miniknoller) produsert i veksthus/netthus på grunnlag av meristemstiklinger.

P2 Avlet klonvis på utsæd av P1.

P3 Avlet på utsæd av P2.

P4 Avlet på utsæd av P3.

Ved behov kan avlingen fra én plante tas ut av generasjonene P3 eller P4 og danne utsæd for produksjon av en ny klon i generasjon P2.

Prebasismateriale i generasjonene P3 og P4 kontrolleres av Mattilsynet og godkjennes dersom det tilfredsstiller kvalitetskravene i vedlegg I.

k. *Basismateriale*: Settepotetmateriale som stammer fra prebasismateriale og som i hovedsak er produsert med sikte på produksjon av sertifisert materiale.

Basismateriale er:

B1 Avlet på utsæd av P3 eller P4.

B2 Avlet på utsæd av B1.

B3 Avlet på utsæd av B2.

Basismateriale kontrolleres av Mattilsynet og godkjennes dersom det tilfredsstiller kvalitetskravene i vedlegg I.

l. *Sertifisert materiale*: Settepotetmateriale som stammer fra prebasis eller basis, og som i hovedsak er produsert med sikte på produksjon av mat-, industripotet e.l.

Sertifisert materiale er:

C Avlet på utsæd av B, P3, P4.

Sertifisert materiale kontrolleres av Mattilsynet og godkjennes dersom det tilfredsstiller kvalitetskravene i vedlegg I.

m. *Produksjon*: Avl, lagring, sortering, pakking, merking og forsegling.

n. *Laboratorier som utfører in vitro-formering*: Bedrifter som kan utføre prosessene fra skjæring av meristem til og med produksjon av miniknoller i veksthus/netthus.

o. *Prebasissenter*: Bedrifter som kan teste, eventuelt produsere P2-materiale.

p. *Driftsenhet*: En driftsenhet omfatter alt dyrka areal innen de gnr. og bnr. som drives av en kontraktavler, også leid areal.

q. *Vekstkontroll*: Den offentlige kontroll i veksttida av innmeldte arealer hos kontraktavlere.

r. *Kontrolldyrking*: Den dyrking og kontroll av prøver av settepotetpartier som blir foretatt i veksttida på kontrollfeltet til Mattilsynet.

s. *Laboratoriekontroll*: Laboratorieundersøkelser som utføres for påvisning av virus, bakterier, sopp og potetcystenematode.

t. *Omsetning*: Besittelse med tanke på salg, utbud for salg, distribusjon, samt selve salget og enhver annen form for overdragelse med eller uten vederlag.

u. *Sterkere virussjukdommer*: Virussmitte som gir tydelig deformerte planter og/eller planter som er tydelig redusert i størrelse.

Symptomer på smitte av virus Y, A eller jordboende virus skal alltid betraktes som sterkere virus.

v. *Svakere virussjukdommer*: Virussmitte som gir planter med unormal bladfarge eller vekstform, uten vesentlig deformasjon eller reduksjon i størrelse.

§ 4. Sortsliste

Det er bare tillatt å omsette settepoteter av sorter som står oppført på norsk offisiell sortsliste.

Uten hensyn til 1. ledd kan settepoteter bestemt til eksport godkjennes dersom sorten er tillatt brukt i importlandet.

§ 5. Settepotetforretninger

Bare forretninger autorisert av Mattilsynet kan importere, eksportere, omsette eller drive kontraktproduksjon av settepoteter. Mattilsynet fastsetter nærmere regler for autorisasjon av forretninger (vedlegg VIII).

Bestemmelsene i første ledd gjelder ikke for forretninger (detaljister) som utelukkende kjøper og omsetter videre settepoteter som er ferdig pakket her i landet eller som er innført ferdig pakket av en autorisert settepotetforretning.

De autoriserte forretningene skal føre statistikk, sammenstille oversikter og avgi de rapporter som Mattilsynet krever.

§ 6. Betingelser for omsetning

Det er bare tillatt å omsette settepoteter som tilfredsstiller kravene i denne forskriften.

Mattilsynet kan etter søknad gi virksomheter tillatelse til en begrenset omsetning av ikke sertifiserte settepoteter dersom markedsdekning ikke kan oppnås med sertifiserte settepoteter. Produksjonen må minimum tilfredsstille kravene fastsatt i forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere. Mattilsynet fastsetter nærmere retningslinjer for slik omsetning.

Kap. II. Bestemmelser om avl

§ 7. Meristemskjæring - In vitro - Prebasis

All settepotetavl skal ha utgangspunkt i sjukdomsfrie potetmeristemer akseptert av sortseier/sortseierens norske representant. For sorter som ikke har sortseier eller norsk representant, skal meristemene være skåret ved Planteforsk Plantevernet. Alt meristemmateriale og miniknoller (P1) skal være produsert, testet og dokumentert i samsvar med regler fastsatt av Mattilsynet (vedlegg V).

Norske laboratorier som utfører in vitro-formering, skal autoriseres av Mattilsynet (vedlegg VI).

Alt prebasismateriale skal dyrkes som atskilte kloner minst ett år på friland (P2). Alt P2 materiale skal produseres og testes etter regler gitt av Mattilsynet (vedlegg V), og av eller på kontrakt med et prebasissenter. Prebasissenteret skal være autorisert av Mattilsynet, og ha faglig leder som står ansvarlig ovenfor Mattilsynet for kontroll av prebasismateriale. Mattilsynet avgjør hvor mange prebasissentre som det til enhver tid er behov for (vedlegg VII).

Produksjon av settepotetgenerasjonene P3 og P4 kan bare foregå på kontrakt med autorisert settepotetforretning.

Driftsenhet og avlere av prebasismateriale skal godkjennes av Mattilsynet før produksjon iverksettes (vedlegg II).

§ 8. Basis og sertifisert

Avl av basis- og sertifisert materiale kan bare foregå på grunnlag av skriftlig kontrakt mellom avler og godkjent settepotetforretning.

Kap. III. Bestemmelser om kontroll

§ 9. Melding om sertifisert avl

Godkjente settepotetforretninger skal sende melding til Mattilsynet om kontraktfestet arealer som skal vekstkontrolleres (vedlegg II), og påse at det blir innsendt prøver av settepotetpartier slik det blir fastsatt av Mattilsynet (vedlegg IV).

§ 10. Kontroll

Mattilsynet er ansvarlig for gjennomføring av vekstkontroll av de settepotetarealer som er innmeldt til kontroll, og er ansvarlig for gjennomføring av laboratoriekontroll og kontroll dyrking, for å påse at partiene fyller vilkårene for godkjenning.

Mattilsynet er ansvarlig for at det blir utført kontroll av farlige skadegjørere som ringråte og potetcystenematode.

Mattilsynet eller den det bemyndiger er tillagt kontrollen med varekvalitet, pakking og merking.

Mattilsynet eller den det bemyndiger har rett til å inspisere avlerens driftsenhet og anlegg som benyttes til lagring og behandling av alle klasser sertifiserte settepoteter.

§ 11. Klassifisering

Når vekstkontrollen, kontroll dyrkingen og laboratoriekontrollen er gjennomført, skal Mattilsynet skriftlig underrette forretningen om resultatet av kontrollen, og den klassifisering som partiet har oppnådd.

Settepoteter avlet i Norge kan klassifiseres for omsetning innenlands dersom det tilfredsstiller kvalitetskravene i vedlegg I, del 1 - Norske kvalitetskrav.

Settepoteter kan klassifiseres for eksport dersom det tilfredsstiller kvalitetskravene i vedlegg I, del 2 - Kvalitetskrav ved eksport.

Kap. IV. Bestemmelser om prøvetaking og merkning

§ 12. Prøvetaking

Mattilsynet fastsetter regler for prøvetaking, og er ansvarlig for gjennomføring av analysene (vedlegg IV).

§ 13. Merking

Pakking, lukking og merking av emballasje skal oppfylle kravene i vedlegg III.

Kap. V. Importbestemmelser

§ 14. Import av settepoteter

Bare godkjente settepotetforretninger kan importere settepoteter. Importerte settepoteter må tilfredsstille de til enhver tid gjeldende norske krav til plantesunnhet og karantene.

Til utsæd kan bare meristemplanter på næringssubstrat eller knoller (P1) produsert i netthus/veksthus importeres. Dette materialet må være produsert og dokumentert i samsvar med de krav som Mattilsynet fastsetter for norsk produksjon av tilsvarende materiale (vedlegg V). I tillegg til godkjente settepotetforretninger kan slikt materiale importeres av sortseieren/sortseierens norske representant. Videre avl kan kun utføres av godkjente prebasissentre og forretninger (jf. § 5 og § 7).

Importtillatelse kan gis av Mattilsynet.

Kap. VI. Alminnelige bestemmelser

§ 15. Kontrollmyndighet

Mattilsynet fører tilsyn og fatter vedtak for å gjennomføre bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne forskriften i samsvar med matloven § 23 om tilsyn og vedtak og kan herunder treffe vedtak etter § 24 om særskilt smittesanering, § 25 om stenging og virksomhetskarantene og § 26 om tvangsmulkt. Mattilsynet har rett til å ta ut prøver av alle settepoteter som omfattes av forskriften. Mattilsynet fastsetter nærmere regler for gjennomføring av denne forskrift, herunder spesifiserte dyrkingsregler for gjennomføring av avlen (vedlegg II).

§ 16. Dispensasjoner

Mattilsynet kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene i denne forskriften forutsatt at det ikke vil stride mot Norges internasjonale forpliktelser, herunder EØS-avtalen.

§ 17. Straff

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av denne forskriften eller bestemmelser og vedtak gitt i medhold av den, er straffbar i henhold til matloven § 28.

§ 18. Ikrafttreden

Forskrift trer i kraft straks.

Samtidig oppheves:

- Forskrift 1. januar 1981¹ for statskontrollert produksjon og omsetning av såvare, planter og plantedeler forsåvidt angår poteter.
- Retningslinjer 1. desember 1983¹ for godkjenning av forretninger for produksjon og omsetning av statskontrollerte settepoteter.
- Forskrift 1. februar 1984¹ om utfyllende bestemmelser for statskontrollert produksjon, klassifisering og omsetning av settepotet.
- Retningslinjer 23. oktober 1985¹ for klonavl av poteter.
- Forskrift 15. mai 1989 nr. 514 om forbud mot omsetning av ikke-statskontrollerte settepoteter.

¹ Ikke kunngjort i Norsk Lovtidend.

Vedlegg 1 - Kvalitetskrav

Del 1. Norske kvalitetskrav

A. Krav ved vekstkontroll

Det innmeldte settepotetareal skal oppfylle følgende krav:

1. Følgende planteskadegjørere skal ikke være påvist på driftsenheten:
 - Lys potetringråte (*Clavibacter michiganensis* subsp. *sepedonicus*)
 - Mørk potetringråte (*Ralstonia solanacearum*)
 - Potetkreft (*Synchytrium endobioticum*)
 - Hvit potetcystenematode (*Globodera pallida* (Stone) Mul. et Stone)
 - Gul potetcystenematode (*Globodera rostochiensis* (Woll.) Mul. et Stone)
 - Potetråte nematode (*Ditylenchus destructor*)
 - Koloradobille (*Leptinotarsa decemlineata*)
 - Potetbladrullevirus
 - Potato spindle tuber viroid

Etter sanering og godkjenning av Mattilsynet kan driftsenheter der det er blitt påvist lys ringråte tas inn i settepotetavlen.

2. Krav i prosent for de ulike klasser ved vekstkontroll:

	<i>Sertifisert materiale</i>	<i>Prebasismateriale</i>	<i>Basismateriale</i>
Fremmed sort/avvikende type	0,0	0,05	0,1
Virus:			
Synlige sjukdommer	0,05	0,5	2,0
Herav sterkere virussjukdommer		0,05	0,2 0,5
Stengelråte	0,5	1,0	1,5

B. Krav ved laboratriekontroll og kontroll dyrking

Krav i prosent for de ulike klasser ved kontroll dyrking og laboratriekontroll

	<i>Test</i>	<i>Skadegjørere</i>	<i>Prebasismateriale</i>	
	<i>Basismateriale</i>	<i>Sertifisert materiale</i>		
Kontroll dyrking	Sterkere virussjukdommer	0,5	1,0	2,0*
Bladtest	Virus S			
Andre virus	1,0			
0,0	-			
-	-			
-				
Knolltest	Potetringråte			
Jordboende virus	0,0			
0	0,0			
0,5	0,0			
1,5				
Jordtest	Potetcystenematode	0,0	0,0	0,0

* Kontrolleres ikke rutinemessig.

C. Krav til varekvalitet

1. Settepoteter skal ha minst mulig av sjukdommer og skadegjørere som kan forringe deres verdi som settepoteter.

2. Knollstørrelse

Tillatt størrelse er settepoteter som kan passere et sold med maskevidde 55 mm i kvadratiske masker, men stanser på et tilsvarende sold med maskevidde 30 mm.

Største tillatte forskjell i størrelse innenfor en pakning er 15 mm.

En pakning skal ikke inneholde mer enn 3 vektprosent med knoller som er større enn merkingen tilsier. En pakning skal ikke inneholde mer enn 3 vektprosent med knoller som er mindre enn merkingen tilsier.

Grenser for knollstørrelse gjelder når det ikke er annen avtale mellom omsetter og kjøper.

For mandelpotet er tillatt størrelse på settepotet 25-75 g.

3. Settepotetene i partiet skal:

a. være fri for frost- og varmeskader

Maksimum vekt %

a	Vedhengende jord og annet materiale	2
b	Knoller angrepet av tørr eller bløt råde	1
c	Mekanisk skadde eller misformede knoller	3
d	Flatskurv, mer enn 1/3 av overflaten	5
	Maksimum sum b - d	6

Partiet må være fritt for potetcystenematode, lys potetringråte, potetkreft og mørk potetringråte.

4. Knollstørrelse.

Knollene skal ikke kunne passere et sold med maskevidde 28 mm. Dersom sorten har knoller som gjennomsnittlig har en lengde som er minst 2 ganger største bredde, skal de ikke kunne passere et sold med maskevidde 25 mm. For knollstørrelse over 35 mm skal minste og største maskevidde angis i sprang på 5 mm. Største tillatte avstand fra minste til største merkeangivelse er 20 mm.

En pakning skal ikke inneholde mer enn 3 vektprosent med knoller som er større enn merkingen tilsier. En pakning skal ikke inneholde mer enn 3 vektprosent med knoller som er mindre enn merkingen tilsier.

Vedlegg 2 - Regler for sertifisert avl av settepoteter

1. *Kontraktsforhold og melding om avlen*

1.1. *Prebasis - Godkjenning av avler og driftsenhet*

De godkjente forretningene skal innen 1. mars sende søknad til Mattilsynet om godkjenning av nye driftsenheter for produksjon av prebasis. Det samme gjelder for nye arealer hos godkjente avlere.

Med søknaden skal det følge en uttalelse fra Fylkesmannens landbruksavdeling i det fylket hvor arealet ligger om avler og dyrkingssted anses skikket for avl av prebasis.

For å bli godkjent som avler av settepoteter i klasse Prebasis bør avler og driftsenhet ha deltatt i sertifisert avl av settepoteter med gode resultater.

Avl av settepoteter i klasse Prebasis må legges til driftsenheter som er lite utsatt for smittespredning av vektoroverførte virus eller smittepress fra potetcystenematoder.

1.2 *Basis/sertifisert - Krav til avler og driftsenhet*

Avl av settepoteter i klassene Basis og Sertifisert bør legges til driftsenheter som er lite utsatt for smittespredning av vektoroverførte virus eller smittepress fra potetcystenematoder.

Alle avlere skal ha tilfredsstillende lager og utstyr for sortering, pakking og lukking.

For leid areal skal det foreligge en langsiktig skriftlig leieavtale. Det må ikke foregå annen potetproduksjon på driftsenheten som leier ut jord.

Nye avlere og nye arealer hos eksisterende avlere skal oppfylle følgende krav:

- Driftsenheten skal være undersøkt for potetcystenematode.
- Eventuelle poteter av siste års avl skal være undersøkt for lys ringråte.

Mattilsynet kan nekte videre sertifisert produksjon av settepoteter på en driftsenhet, dersom det ikke oppnås tilfredsstillende resultat i settepotetavlen.

1.3. *Melding om avlen*

1.3.1. Innmelding av kontraktarealer

De godkjente forretninger skal innen 15. mai hvert år sende melding om sine kontraktarealer til Mattilsynet og Fylkesmannens landbruksavdeling i det fylket hvor arealene ligger.

Ved innmelding skal følgende opplyses:

- avlerens navn og adresse
- sort og klasse
- kontraktareal
- avler/partinummer og klasse for innkjøpte settepoteter.

For nye avlere skal det ved innmeldingen følge et kart over driftsenheten.

1.3.2. Innsending av prøver

Om våren skal Mattilsynet innen 1. april gi beskjed til avler og godkjent forretning om hvilke partier som skal sendes til kontroll dyrking, antall knoller i prøven og tidsfrist for innsending.

Om høsten skal Mattilsynet innen 15. september gi beskjed til avler og godkjent forretning om hvilke partier som skal undersøkes for lys ringrøte, antall knoller i prøven og tidsfrist for innsending.

2. *Dyrkingsregler*

2.1. *Avlerens plikter*

Kontraktarealene skal plasseres på jord som er egnet for settepotetavl. Avleren skal gjennomføre produksjonen på en slik måte at det oppnås settepoteter av høy kvalitet.

Ved vekstkontrollen skal avleren selv eller ved stedfortreder vise hvor kontraktarealene ligger, eller han kan levere en kartskisse over driftsenheten med de nødvendige opplysninger om arealene og tidligere plantevekst.

Avleren må ikke sprøyte ned riset eller høste avlingen før kontroll er utført. Kontrolløren skal gi beskjed når kontroll er utført.

2.2. *Tidligere plantevekst*

Det må ikke være dyrket poteter på arealer for settepotetdyrking de tre foregående år. I Nord-Norge kan det dyrkes to år etter hverandre utav totalt seks år.

2.3. *Antall sorter og klasser på driftsenheten*

Av klassene basis og sertifisert er det bare tillatt å avle de kombinasjoner av sorter som Mattilsynet har forhåndsgodkjent. Mattilsynet kan gi dispensasjon for avl av flere sorter på driftsenheten dersom dyrkings- og lagerforhold gjør dette forsvarlig.

På en driftsenhet kan det avles flere sorter av prebasis.

På samme driftsenhet kan det avles flere klasser av samme sort.

Dersom det på en driftsenhet av samme sort avles flere klasser eller flere generasjoner av samme klasse, skal avlingen av alle partier ved omsetning merkes lik partiet som er lavest klassifisert.

2.4. *Annen potetavl*

Det er ikke tillatt å dyrke ukontrollerte poteter på driftsenheter der det foregår sertifisert produksjon av settepoteter.

2.5. *Kløyving av settepoteter*

Bruk av kløyvde settepoteter er ikke tillatt.

2.6. *Ugras, sykdommer og skadedyr*

Ugras, sykdommer og skadedyr skal bekjempes slik at det kan gjennomføres en sikker vekstkontroll, og at det kan oppnås tilfredsstillende avling og kvalitet.

Behandling med kjemiske midler, feil gjødsling, dårlig kultur e.l. som vanskeliggjør kontrollen kan føre til at partiet blir avvist.

2.7. *Luking*

Avleren skal kontrollere åkeren i veksttida. Sjuke planter, planter av fremmed sort eller avvikende type og knollene fra slike planter skal lukes og fjernes fra åkeren tidligst mulig.

2.8. Maskiner, redskaper og lager

Potetsetter, radrenser, høstemaskin osv. som brukes direkte i settepotet produksjonen, skal bare nyttes på arealer der det foregår sertifisert produksjon av settepoteter. Jordarbeidingsredskaper som er nyttet på andre driftsenheter, skal vaskes grundig, og deretter desinfiseres med godkjent desinfeksjonsmiddel før de kan nyttes på driftsenheter der det foregår sertifisert produksjon av settepoteter.

Potetene skal lagres på eget lager. Sortering og pakking skal foregå hos avleren.

2.9. Avstandsisolering

Avstand til partier av sertifiserte settepoteter og ukontrollerte poteter.

Klasser	Minimumskrav i meter mellom ulike klasser			
	Prebasis*	Basis	Sertifisert	Ukontrollert
Prebasis*	5	5	25	100
Basis		5	25	50
Sertifisert			5	25

* Gjelder ikke mellom prebasispartier i veksthus.

3. Kontroll

3.1. Vekstkontroll

3.1.1. Tiden for vekstkontroll

Utføres bare én kontroll, skal denne foregå i løpet av de to første ukene etter begynnende blomstring. Vanligvis er dette mellom 20. juli og 10. august i store deler av landet. Avleren skal om mulig få forhåndsmelding om når kontrollen skal finne sted.

3.1.2. Gjennomføring av vekstkontrollen

Kontrolløren skal undersøke om dyrkingsreglene er fulgt og foreta en grundig inspeksjon av de arealer som er innmeldt til kontrakt dyrking. Er avleren ny, skal det kontrolleres at lager og utstyr er tilfredsstillende.

Resultatene av inspeksjonen skal beregnes i prosent etter telling av sjuke planter, sortsinnblandinger e.l. i forhold til totalt antall planter som er inspisert. Alle resultater skal føres inn på et eget vekstkontrollskjema for hvert parti. Det skal noteres på skjemaet hva slags sterkere virus og eventuelt sortsinnblanding som er påvist. På skjemaet skal også påføres om det er foretatt luking av sjuke planter og innblandinger før kontrollen, sprang i plantebestand og helhetsinntrykk.

3.1.3. Antall planter som skal kontrolleres

Det bør kontrolleres minst 3000 planter, vanligvis 5000-6000 planter pr. parti. Når arealet er over 50 daa og eller resultatene er nær til grensene for avvisning av partiet, bør det kontrolleres 10.000-15.000 planter.

3.2. Kontroll dyrking

Mattilsynet er ansvarlig for at det gjennomføres kontroll dyrking av alle partier som foregående høst ble klassifisert som prebasis, B1 eller B2.

Fra driftsenheter som ikke sender andre partier til kontroll dyrking, kan Mattilsynet gi pålegg om kontroll dyrking av partier som foregående høst ble klassifisert som B3.

3.2.1. Prøvestørrelse:

Hver prøve skal være 400 knoller.

3.2.2. Gjennomføring av kontroll dyrking

Det skal gjennomføres minst én inspeksjon av kontrollfeltene. Inspeksjonen skal foregå omkring begynnende blomstring for de fleste sorter.

Inspeksjonen av kontrollfeltet skal bestemme sortsekthet, identifisere sortsinnblandinger og planter smitta av virus, stengelr te eller andre sjukdommer og skader.

3.3. *Laboratorietesting*

3.3.1. *Testing for virus*

Hvert år skal det testes 400 blad av alle prebasis partier. Om nødvendig kan testen utføres i veksthus på planter fra knollpr ver (vedlegg I og IV).

3.3.2. *Testing for lys potetringråte*

For klassen P2 skal det av alle partier hvert år testes 200 knoller.

For klassene P3 og P4 skal det av alle partier hvert år testes 400 knoller.

For basis og sertifisert avgjøres testeintensiteten  rlig av Mattilsynet (vedlegg I og IV).

3.3.3. *Testing for potetcystenematoder*

Fra alle arealer hvor det er sertifisert produksjon av settepoteter skal det tas minst én jordprøve på 0,5 l per 5 dekar (vedlegg I og IV).

3.4. *Varekvalitetskontroll*

Forretningen skal sørge for at alle partier som pakkes for omsetning blir varekvalitetskontrollert (vedlegg I og IV).

Vedlegg 3 - Pakking og merking av settepoteter

1. *Pakkingsenheter*

- a. Over 50 kg netto (container - storsekk)
- b. 10 - 50 kg (sekk)
- c. Under 10 kg (sm pakke).

All emballasje skal være ny.

Hver pakning skal bare inneholde settepoteter av samme sort og partinummer.

2. *Lukking*

Emballasjen skal være lukket på en slik måte at den ikke kan åpnes og lukkes på nytt uten at det er godt synlig.

3. *Merking*

Opplysninger på den offisielle merking:

- a. Norske regler og normer
- b. Klasse/generasjonsnummer
- c. Mattilsynet
- d. Dyrker og partinummer
- e. Sort
- f. Sorteringsst rrelse
- g. Nettov kt
- h. Sorteringsdato/pakkedato
- i. Ansvarlig settepotetforretning.

4. *Opplysninger på småpakninger:*

- a. Klasse/generasjonsnummer
- b. Sort

- c. Vekt
- d. Ansvarlig settepotetforretning
- e. Dyrker/partinummer.

Småpakning som leveres i fellespakninger inntil siste forhandler skal være utstyrt med offisiell merking.

5. Merkelappens utseende

Klasse prebasis:	Hvit med fiolett diagonal strek
Klasse basis:	Hvit
Klasse sertifisert:	Blå

6. Merkelappens størrelse

Minimum 110 mm x 67 mm.

Vedlegg 4 - Regler for prøvetaking

1. Prøver til kontroll dyrking, knolltest og til test for lys ringråde

Til kontroll dyrking skal det tas ut en prøve på 400 knoller per parti, og til kontroll av lys potetringråde skal det tas ut en prøve på 200 eller 400 knoller per parti avhengig av klasse/generasjon. De godkjente forretningene er ansvarlige for at prøven blir tatt ut slik at den er et best mulig gjennomsnitt av partiet. Fra et kasselager tas ut 25 eller 50 knoller fra 8 kasser fordelt i lageret, og fra et løslager tas prøvene tilsvarende på forskjellige steder i partiet. Alle knollene skal være innenfor sorteringsgrensene for settepoteter.

Knollene skal vaskes grundig fri for jord og tørkes omhyggelig før de pakkes i ny, sterk papirsekk.

Før testing vil Mattilsynet sende brev om hvem som skal sende inn prøve, hvor prøven skal sendes og størrelsen på prøven.

Prøvene skal merkes med lapp påført den godkjente forretningens og avlerens navn, sort, klasse og partinummer. Det skal være en lapp innlagt i sekken og en utenpå.

2. Prøver for bladtest

Mattilsynet er ansvarlig for uttak av bladprøver til bladtest. Fra hvert parti tas ut 400 blader. Uttaket skal fordeles over hele produksjonsarealet. Bladene skal tas fra plantens øvre tredjedel. Det tas kun ett blad per plante.

3. Prøver for varekvalitetskontroll

For hvert parti settepoteter som omsettes skal det tas ut en prøve à 10 kg per påbegynt 10 tonn. Prøvene tas ut ved pakking.

De godkjente forretningene er ansvarlige for at prøven tas ut fra minst 3% av de første 100 enheter, og 1% av resten. Fra kasser tas prøver fra minimum 4 kasser, helst i ulike sjikt.

4. Jordprøver for undersøkelse av potetcystenematode

Fra alle arealer med sertifisert produksjon av settepoteter skal det tas ut en prøve på 0,5 l jord per 5 daa. Prøven tas med 50 stikk eller skjær. Stikkene tas langs parallelle linjer med 10 meters avstand, og 10 meters innbyrdes mellomrom.

Prøvene tas ut etter høsting og før pløying, og sendes samlet til Planteforsk Plantevernet. Det skal fylles ut eget skjema som følger prøvene.

Vedlegg 5 - Regler for meristemskjæring, in vitro- og prebasisproduksjon

1. Meristemskjæring

1.1 Morknollen skal være testet etter aksepterte metoder, og funnet fri for lys potetringråte.

1.2 Hver meristemplante skal testes for virus. Dette skal testes ved at en meristemstikling dyrkes i jord i minst 5 uker. Denne planten skal testes med serumtest mot kjente potetvirus. I tillegg skal det utføres test på følgende testplanter:

- *Capsicum annuum* L.
- *Chenopodium quinoa* Willd.
- *Nicotiana debneyi* Domin
- *Solanum demissum* A (SnA)
- *Solanum demissum* Y (SnY).

Kun meristemplanter som det ikke er påvist virus i kan brukes til videre in vitro-formering.

2. In vitro-formering

2.1 In vitro-formeringen kan gjennomføres uten videre testing av meristemstiklingene. Alle stiklinger som stammer fra ett meristem skal holdes atskilt som en klon.

Laboratoriet skal følge allment aksepterte rutiner for å hindre smitteoverføring.

2.2 Ved omsetning av meristemstiklinger skal laboratoriet sende med dokumentasjon på hvordan meristemskjæring og in vitro-formering er utført, at de nødvendige tester er gjennomført og resultatet av dem.

3. Produksjon av prebasismateriale

3.1 Generasjon P1 (miniknoller)

3.1.1 Miniknoller skal produseres i veksthus/netthus. Husene skal i størst mulig grad være insekttette for å hindre overføring av virussmitte. Miniknollene skal produseres i ny veksttorv levert fra et produksjonssted der torven kan garanteres fri for innhold av farlige planteskadegjørere. Mellom hvert hold skal husene gjøres forsvarlig rene, og desinfiseres.

3.1.2 Produksjon av P1 materialet skal foregå klonvis. Klonene skal avles med så stort mellomrom at planter fra ulike kloner ikke berører hverandre. Plantene innen hver klon skal ha så stor innbyrdes avstand at de kan bedømmes enkeltvis. Klonene skal testes for kjente virus med serumtest. Kloner der det kan påvises virus skal vrakes.

3.1.3 Kloner som viser andre alvorlige feil eller som avviker fra det typiske for sorten skal vrakes.

3.1.4 Ved omsetning av P1 skal laboratoriet sende med dokumentasjon på hvordan meristemskjæring, in vitro formering og produksjon av P1 materialet er utført, at de nødvendige tester er gjennomført og resultatet av dem.

3.2 Generasjon P2

3.2.1 Generasjon P2 skal dyrkes klonvis på friland. Arealet skal på forhånd være godkjent av Mattilsynet. Klonene skal avles med så stort mellomrom at planter fra ulike kloner ikke

berører hverandre. Plantene innen hver klon skal ha så stor innbyrdes avstand at de kan bedømmes enkeltvis. Klonene skal testes for kjente virus med serumtest.

Kloner der det kan påvises virus skal vrakes.

3.2.2 Kloner som viser andre alvorlige feil eller som avviker fra det typiske for sorten skal vrakes.

3.2.3 Fra de kloner som skal slås sammen til ett parti P2 materiale skal prebasissenteret ta ut til sammen 200 knoller som sendes dit Mattilsynet måtte bestemme til analyse for lys potetringråte. Uttaket skal fordeles representativt på alle kloner som skal inngå i partiet.

3.2.4 Ved omsetning av P2 skal prebasissenteret sende med dokumentasjon på hvilket P1 materiale som er benyttet som utsæd, hvordan produksjonen av P2 materialet er utført, at de nødvendige tester er gjennomført og resultatet av dem.

3.3 *Alternativ produksjon av P2*

3.3.1 Forskriftenes § 3 gir mulighet for at produksjon av P2 også kan gjennomføres ved uttak av materiale i generasjonene P3 og P4 i stedet for at miniknoller brukes som utsæd. Metoden kan benyttes av et prebasissenter dersom prebasissenteret finner det nødvendig.

3.3.2 Avlingen fra én plante tas ut fra generasjonene P3 eller P4. Planten som avlingen tas fra skal være testet med serumtest og funnet fri for virus. Fra denne avlingen kan det produseres en ny klon i generasjon P2 forutsatt at de øvrige bestemmelsene for produksjon av P2 oppfylles.

Vedlegg 6 - Krav til laboratorier som kan autoriseres for meristemskjæring og in vitro-formering av poteter til avlssystemet

1. Krav til faglige kvalifikasjoner for leder

Laboratoriet må ha fast ansatt faglig leder. Den faglige leder må ha relevant utdanning, og i tillegg ha minst ett års relevant praksis.

2. Laboratoriets virksomhet

Laboratoriet må disponere lokaler og utstyr slik at produksjon og testing kan foregå etter de pålegg som Mattilsynet til enhver tid krever. Mattilsynet skal før autorisasjon gis, inspisere og godkjenne laboratoriets lokaler og utstyr.

3. Forpliktelser som autorisert laboratorium

Laboratoriet forplikter seg til å medvirke til produksjon av sertifiserte settepoteter i henhold til denne forskrift.

4. Særskilt hensyn som bør tas i betraktning ved autorisasjon

Antall autoriserte laboratorier bør stå i et rimelig forhold til behovet for produksjon av utgangsmateriale.

5. Søknad

Søknad om autorisasjon som laboratorium med rett til in vitro-formering av utgangsmateriale sendes Mattilsynet på særskilt skjema. Søknaden skal vedlegges attester for og opplysninger om faglig leder samt firmaattest. Søknad skal sendes ved etablering og ved seinere endringer av forutsetningene under punkt 1 og 2.

Vedlegg 7 - Krav til autorisasjon av prebasissenter

1. Krav til faglige kvalifikasjoner for leder

Laboratoriet må ha fast ansatt faglig leder. Den faglige leder må ha høyere landbruksutdannelse eller tilsvarende relevant utdannelse. I tillegg må den faglige lederen ha relevant praksis eller ha gjennomgått spesialopplæring innen klonavl av poteter og testing/påvisning av sykdommer på potet. Mattilsynet vurderer i hvert enkelt tilfelle hvorvidt utdannelse/praksis kan aksepteres utfra de kriterier som her er gitt.

2. Prebasissenterets virksomhet

Prebasissenteret må disponere lokaler og utstyr slik at produksjon og testing kan foregå etter de pålegg som Mattilsynet til enhver tid krever. Mattilsynet skal før autorisasjon gis, inspisere og godkjenne prebasissenterets lokaler og utstyr.

Arealer som benyttes for produksjon av generasjon P2, skal være forhåndsgodkjent av Mattilsynet. Dette arealet kan eies/leies og drives av prebasissenteret, eller kan drives av en godkjent prebasissavler. Prebasissenteret vil alltid være ansvarlig for gjennomføring av avlen og for testing/dokumentasjon av materialet.

3. Forpliktelser som prebasissenter

Prebasissenteret forplikter seg til å medvirke til produksjon av sertifiserte settepoteter i henhold til denne forskrift.

4. Særsilt hensyn som bør tas i betraktning ved autorisasjon

Antall autoriserte prebasissentra bør stå i et rimelig forhold til behovet for produksjon av utgangsmateriale. Både settepotetavlsystemet forsynings sikkerhet og effektiv ressursutnyttelse skal vektlegges.

5. Søknad

Søknad om autorisasjon som prebasissenter sendes Mattilsynet på særskilt skjema. Søknaden skal vedlegges attester for og opplysninger om faglig leder samt firmaattest. Søknad skal sendes ved etablering og ved seinere endringer av forutsetningene under punkt 1 og 2.

Vedlegg 8 - Krav til forretninger som kan autoriseres for produksjon og omsetning av settepoteter

1. Krav til faglige kvalifikasjoner for leder

Forretningen må ha fast ansatt faglig leder i full stilling. Den faglige leder må ha høyere landbruksutdannelse, og i tillegg ha minst ett års relevant praksis.

2. Forretningens virksomhet

Forretningen som godkjennes må være registrert i foretaksregisteret og ha fast forretningssted.

Forretningen må ha en omsetning på minst 250 tonn settepoteter.

Forretningen må selv ha direkte kontrakt med produsentene.

3. Forpliktelser som godkjent settepotetforretning

Forretningen forplikter seg til å medvirke til produksjon av sertifiserte settepoteter i henhold til denne forskrift.

4. Særskilt hensyn som bør tas i betraktning ved godkjenning

Antall godkjente forretninger bør stå i et rimelig forhold til behovet for areal og kvantum av sertifiserte settepoteter.